

Verslag van de bijeenkomst op 13 februari 2007

Bodemsanering, een stap verder

Op 13 februari 2007 vond de platformbijeenkomst: "Bodemsanering, een stap verder" plaats. Tijdens deze bijeenkomst, georganiseerd door het Platform Bodembeheer in samenwerking met Bodem+, SKB en SIKB, stond kostenbeheersing in de bodemsaneringsketen centraal.

Kader

Nederland is sinds ruim een kwart eeuw bekend met bodemsanering. We hebben van duizenden saneringen geleerd wat mogelijk is. We hebben inzicht in wat goed gaat en waar knelpunten ontstaan. Ter ondersteuning van de sanering zijn veel instrumenten ontwikkeld. Daarnaast zijn de meeste fouten al wel een keer gemaakt.

In twee recente projecten zijn ervaringen samengebracht, zijn tips en tricks gegeven en zijn beschikbare instrumenten toegankelijk gemaakt. Deze twee projecten vormden de leidraad voor de bijeenkomst van 13 februari:

- De Richtlijn Herstel en beheer (water)bodemkwaliteit (www.bodemrichtlijn.nl)
- Het rapport 'Verbetering kostenbeheersing bodemsaneringsprojecten' (www.senternovem.nl/Bodemplus/bodemsanering/kostenbeheersing)

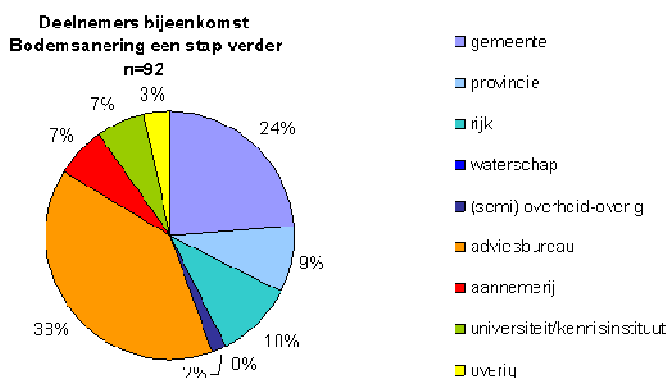
Bodem+, SKB en SIKB hebben de afgelopen periode gesignaleerd dat een zeer gevarieerde set aan financiële, communicatieve en juridische instrumenten en ervaringen beschikbaar is. Ze constateren echter ook dat de kennis daarover nog zeer versnipperd is. In de bijeenkomst van het Platform Bodembeheer van 13 februari is met de deelnemers een start gemaakt met het delen en uitwisselen van kennis en ervaring.

Doelstelling bijeenkomst

De bijeenkomst had als doel om praktijkervaringen te delen en te discussiëren over een verdere verbetering van het werkproces in de keten van bodembeheer en bodemsanering. Een belangrijke vraag daarbij was hoe we de bestaande instrumenten daarvoor het beste kunnen inzetten.

Deelnemers

De bijeenkomst was bedoeld voor iedereen die te maken heeft met bodemsanering. De bijna 100 deelnemers aan de bijeenkomst kwamen voor een groot deel uit de wereld van bodemsanering. Daarbinnen waren adviesbureaus, de gemeenten, provincies en rijk goed vertegenwoordigd. Dit is wellicht te verklaren doordat deze groepen direct betrokken zijn bij bodemsaneringen. Onderstaand figuur geeft een overzicht van de 'herkomst' van de deelnemers.





Verlag van de bijeenkomst

Het doel van de bijeenkomst was om de deelnemers vanuit verschillende invalshoeken te informeren over het gebruik van instrumenten in de saneringsketen. De aanleiding van deze bijeenkomst ligt in de introductie van de website Richtlijn Herstel en Beheer bodemsaneringsprojecten, ontwikkelingen rondom de kwaliteitsborging van bodemsanering en het uitkomen van het rapport 'Verbetering kostenbeheersing bodemsaneringsprojecten' door Bodem+ en SKB.

Dagvoorzitter Arjan de Zeeuw van Bodem+ verwelkomt bij de start van de bijeenkomst de deelnemers. Een speciaal dankwoord heeft hij voor TNO, die bereid was om haar locatie voor deze bijeenkomst af te staan en de lunch te verzorgen.

Centraal op deze bijeenkomst staat: Bodemsanering een stap verder. Arjan de Zeeuw vraagt zich hardop af of we deze stap kunnen gaan maken. Hij memoreert daarbij naar het rapport van de Rekenkamer uit 2005 over de voortgang van de bodemsaneringen in Nederland. Eén van de conclusies van dat rapport was dat instrumenten onvoldoende worden ingezet om de kosten van bodemsaneringsprojecten te beheersen, onder meer omdat er onvoldoende overzicht aan instrumenten beschikbaar was.

Arjan beantwoordt zijn vraag zelf door aan te geven dat sinds die tijd veel is veranderd. Er zijn binnen de verschillende organisaties meerdere instrumenten ontwikkeld. Voor een betere uitvoeringskwaliteit zijn goed vakmanschap en goed gereedschap immers belangrijk. Daarnaast constateert Arjan dat het nodig is om naast goed vakmanschap te komen tot het uitwisselen van ervaringen over het gereedschap. In ieder geval zijn er veel instrumenten beschikbaar om de stap te zetten en om bodemsanering beter te gaan beheersen. Met deze gedachte, spreekt Arjan de verwachting uit dat deze bijeenkomst zal leiden tot (nog) meer overzicht en bekendheid van de instrumenten.

Plenaire presentaties:

De eerste plenaire presentatie van de dag wordt gehouden door Cees Buijs (gemeentewerken Rotterdam). In zijn verhaal gaat hij met name in, op de kwaliteitsverbetering in de keten. Hij schetst voor de aanwezigen het evolutionaire werkproces. Cees vraagt zich af of het vakgebied al volwassen is en komt tot de conclusie dat daar nog heel wat voor nodig is. Daarbij constateert hij echter ook dat er momenteel hard gewerkt wordt om de proceskwaliteit te verbeteren. Dat is nodig om te komen tot versterking van de aanbodkwaliteit. Een belangrijke voorwaarde volgens Cees is dat de zogenaamde zachte kant in de keten niet vergeten mag worden. Voor goede kwaliteit is onderling vertrouwen belangrijk. Competentie in de keten neemt toe, naarmate de keten transparanter wordt. Meer transparantie betekent ook dat er meer vastgelegd moet worden. Het is belangrijk om kennis op te halen bij de verschillende instanties. Cees beëindigt zijn verhaal met de opmerking dat hij vindt dat er meer beloond moet worden. De beloning kan bestaan uit andere en minder zware eisen die door handhavers wordt gesteld aan betrouwbare bedrijven.



Arjan de Zeeuw (Bodem+)



Cees Buijs (Gemeentewerken
Rotterdam)



Ronald Peters (VROM
inspectie)

Met deze conclusie legt Cees Buijs een bruggetje naar de tweede spreker, Ronald Peters van de VROM-Inspectie. Ronald is in zijn verhaal vooral ingegaan op de visie van het landelijk overleg milieuhandhaving op ketenhandhaving van bodemsanering en grondstromen. Zijn standpunt ten aanzien van handhaving is: bezint eer ge begint! Ronald meldt de zaal dat de interventiestrategie de vorige week is vastgesteld. Hierbij ligt de focus op het aanpakken van “freeriders” en het bijspijkeren van achterblijvers.

De derde presentatie wordt gehouden door Arjan de Zeeuw. Hij vervangt daarmee de presentatie van de zieke Ruud Cino, die het verhaal zou houden als voorzitter van de redactieraad van de Richtlijn Herstel en Beheer. In zijn presentatie geeft Arjan aan dat de Richtlijn een website is, waarin de informatie uit het Handboek Bodemsaneringstechnieken is opgenomen. Bovendien is gekozen voor een uitbreiding van de scope, door uit te gaan van bodembeheer in plaats van bodemsanering.

Arjan gaat kort in op de inhoud van de website en geeft aan dat deze de rest van de dag volop zullen worden gebruikt bij het uitwerken van de casussen. Daarvoor zijn in de verschillende zalen informatiezuilen geplaatst.

De presentaties zijn te vinden in bijlage A.

Catwalk

Na de plenaire presentaties was het tijd voor het positioneren van instrumenten op de bodemsaneringsketen. In de zaal was een groot plakkaat van de keten opgehangen, waarbij diverse personen vanuit het publiek een instrument konden positioneren. Daarbij is gebruik gemaakt van de onderstaande indeling:

- Het **juridisch instrumentarium** betreft voorschriften en procedures van de overheid.
- Met **financiële instrumenten** stimuleert de overheid eigenaren en investeerders tot bodemsanering. Voor deze categorie voorziet de overheid in stimulerings- en subsidieregelingen. Onder de financiële instrumenten vallen ook de instrumenten voor het systematisch opstellen van kostenramingen.
- **Communicatieve instrumenten** gaat over communicatie over beleid, communicatie als beleid en communicatie in beleid.

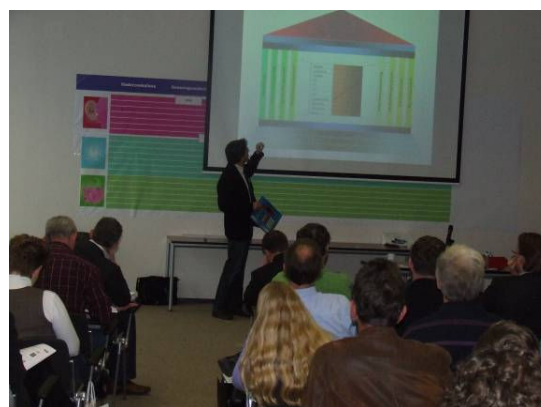
De tools zijn door diverse deelnemers de catwalk opgebracht. Daar kregen ze tevens de mogelijkheid om het instrument kort toe te lichten. Een indruk van deze spetterende show, is te

krijgen in onderstaande foto's. In onderstaande schema hebben we de selectie van instrumenten weergegeven met hun vertegenwoordigers:

Tool	Door
RisMan	Dirk Pereboom
ROSA	Hans Slenders
"Tempel" CROW	Ludolf Schouten
"Koffertje" contractvorming met: <ul style="list-style-type: none"> - Afwegingsmodel contractvorming - RAW-bestek - Richtlijn prestatiebestekken - LAGC (Leidraad aanbesteding geïntegreerde contracten) - Geïntegreerde contractvorming 	Henberto Remmerts
"Koffertje" Kostenramingen <ul style="list-style-type: none"> - SSK en overige kostenramingen - Evaluatie overzichten kostenramingen 	Henberto Remmerts
PARCOMBO	Thom Maas
VISI	Jean Paul de Poorter
"Koffertje" Instrumenten mix voor SEB-saneringen <ul style="list-style-type: none"> - Bedrijvenregeling - BUS - NETEX - Bodemcentrum 	Auke Oostra
"Koffertje" SIKB kwalibo-instrumenten: <ul style="list-style-type: none"> - Onderzoeksprotocollen - HUM's - Normbladen - Handhaving 	David vd Burg
SOILECTION en Geobrain	Vanuit de zaal



Dirk Peereboom werpt een nadere blik op RISMAN



Ludolf Schouten en de CROW tempel



Een rooskleurige blik op ROSA door Hans Slenders



De spetterende entree van Henberto Remmerts



Thom Maas en de wereld van PARCOMBO



Jean-Paul de Poorter en zijn kijk op VISI



Auke Oostra "SEB is sexy"



David vd Burg plaatst instrument op de saneringsketen

In bijlage B is het resultaat van deze catwalk zichtbaar.

Uitwerking cases

Na de lunch was het tijd voor het werkgedeelte van de bijeenkomst. De deelnemers gingen met de volgende cases aan de slag:

Casus	Begeleiders
1- Onenigheid tussen buurt en gemeente over sanering in de Schonestraat	Ronald Peters en Jean Paul de Poorter
2- Bodem onder nieuwbouw, zwaar verontreinigd!	Cees Buijs en Henberto Remmerts
3- Wonen op een stortplaats? Ik niet!,	David van de Burg

4- Nieuwbouw artsenpraktijk 'de gezondheid' op ongezonde locatie,

Bram Segijn en Auke Oostra

Per casus werden de groepen opgedeeld in een markt- en overheidsgroep. Er werd aangedrongen de petten eens te verruilen, dus de adviseurs kropen in de huid van de overheid en andersom. Bij iedere casus was het belangrijk dat de discussie werd aangegaan om tot een aanpak en geschikte set instrumenten te komen.

De deelnemers hadden de volgende informatie voorhanden:

- De deelnemers van de catwalk konden toelichting geven op de instrumenten,
- Een set tips en tricks uit het project "kostenbeheersing saneringsprojecten".
- Informatiezuilen met mogelijkheid tot raadplegen Richtlijn Herstel en Beheer, de bodem+ site, CROW, SIKB en SKBsites.

Deze informatie is te vinden in bijlage C.

Het laatste half uur werd gebruikt om de markt en overheidsgroep te laten kijken of consensus over de aanpak bereikt kan worden. Waar zitten de overeenkomsten en waar komen we niet uit? Kwamen de voorgestelde instrumenten overeen?

Onderstaande foto's : Aan de slag met de instrumenten (Parallele sessies)





Plenaire Afsluiting en paneldiscussie

Na de uitwerking van de cases werd afgesloten met een plenaire afsluiting, door middel van een paneldiscussie met Johan van der Gun (Richtlijn herstel en Beheer), Cees Buijs (gemeentewerken Rotterdam) en Harry Vermeulen (SKB), onder leiding van Arjan de Zeeuw (Bodem+). Arjan startte de afsluiting met een korte terugblik op de parallelle sessies. Tijdens de sessies moesten de deelnemers in een andere rol kruipen dan ze gewoon zijn. Dit bleek erg lastig. Het rolpatroon van de overheid blijft meedenken en naar oplossingen zoeken. Soms is meer distantie nodig. Je kunt elkaar ook ontmoeten, tot elkaar komen. Het belang van vertrouwen is erg belangrijk. Om vertrouwen te hebben is technische kennis en voldoende informatie onontbeerlijk. Arjan constateerde verder, dat er tijdens de bijeenkomst erg weinig vrouwen aanwezig zijn. Wellicht dat een evenwichtigere verdeling een deel van de oplossing vormt voor een betere kostenbeheersing binnen de bodemsaneringketen.

Tijdens de bijeenkomst is veel gedaan om kennis te delen en met zijn allen een stap verder te komen met de bodemsanering. Ook de Richtlijn Herstel en Beheer is een hulpmiddel om bestaande informatie op een makkelijke manier te ontsluiten. Harry Vermeulen juicht dit toe. Hij benadrukt dat we er met een bijeenkomst en een richtlijn alleen nog niet zijn. We maken mooie instrumenten en we weten hoe het proces moet lopen, maar we hebben nog niet voldoende bedrevenheid om met de instrumenten te spelen en met de kennis om te gaan. Er is veel informatie beschikbaar en een groot cursus/scholingsaanbod, maar niemand heeft het overzicht. Daarnaast zijn er ook nog gebieden waar nog een tekort aan kennis is. Daarvoor is een betere afstemming nodig. Een manier om de kennisoverdracht en de scholing van bodemmedewerkers verder te waarborgen is de BodemBreed Academie, die momenteel in de steigers staat.

De academie zal zorgen voor ontsluiting van de mogelijke kennisaanbieders en bijdragen aan de kwaliteitsbevordering van bodemmedewerkers in het werkveld. Daarbij zal in eerste instantie gebruik gemaakt worden van verstreken van beschikbare kennis en basisinformatie. Cees Buijs geeft aan dat bij het bedrijfsleven veel kennis en ervaring voorhanden is en deze graag deelneemt aan de kennisoverdracht.

Naast kennisoverdracht is vertrouwen een terugkerend discussieonderwerp tijdens de afsluitende paneldiscussie. Ze zijn het met elkaar eens dat vertrouwen moet ontstaan of groeien. Vertrouwen volgt uit een goede samenwerking. Alleen de goede dingen doen is niet voldoende om vertrouwd te worden. Soms is een andere aanpak essentieel, zoals het instellen van een procesbegeleider. Het project Stedelijkpolder is een goed voorbeeld, waarbij de inzet van een procesbegeleider gezorgd heeft voor een toenadering tussen de betrokken partijen. Een procesbegeleider vraagt een heel andere insteek en kwaliteiten. Deze vaardigheden moeten tijdens een andere vorm van leren worden overgedragen. Het effectiever samenwerken van partijen wordt ook bevorderd tijdens HIP, de Hollandse In-situ Proeftuin.

Met de bodemsaneringketen moeten we op zoek gaan naar het essentiële instrument dat alles zal vereenvoudigen. Dit is een uitdaging die alle partijen, zowel markt als overheid gezamenlijk moeten aanpakken.

En hoe ziet de toekomst eruit?

Momenteel is er nog veel aandacht voor de sanering van locaties. Met de huidige ontwikkelingen, naar een gebiedsgerichte aanpak, planontwikkeling, duurzaam bodemgebruik, ontstaat ook een nieuw terrein. Hiervoor zijn ook nieuwe instrumenten nodig, zoals de richtlijn gebiedsgericht grondwaterbeheer of nieuwe financiële instrumenten. Daarnaast kan gekeken worden naar een goede inbreng van bodembeheer bij RO. Om dit te kunnen is het belangrijk te bepalen wat de meerwaarde van bodem is en welke nieuwe hulpmiddelen nodig zijn om bodem naar voren te brengen.

De plenaire discussie en daarmee de bijeenkomst wordt afgesloten met de conclusie dat er erg veel ontwikkeld is, er is veel informatie beschikbaar en er wordt hard gewerkt om deze informatie te ontsluiten. Deze bijeenkomst heeft de bodemsanering weer een stap verder gebracht in haar professionalisering. Echter; het blijft een dynamisch veld, waarbinnen nog veel stappen te zetten zijn naar een volwassen werkveld.



Afsluitende discussie: Johan van der Gun (Richtlijn Herstel en Beheer), Cees Buijs (gemeentewerken Rotterdam) en Harry Vermeulen (SKB), onder leiding van Arjan de Zeeuw (Bodem+)